

הכנסת

הכנסת העשרים-וחמש
מושב שלישי

פרוטוקול מס' 292
מישיבת ועדת החינוך, התרבות והספורט
ופרוטוקול מס' 219
מישיבת ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות
יום שלישי, ד' בחשון התשפ"ה (05 בנובמבר 2024), שעה 12:00

סדר היום:

קליטת תלמידים עולים ועובדי הוראה במערכת החינוך - לציון שבוע העליות במשרד החינוך

נכחו:

חברי הוועדה:

יוסף טייב – יו"ר ועדת החינוך, התרבות והספורט
עודד פורר – יו"ר ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות
ולדימיר בליאק
משה טור פז
יוסף עטאונה

משתתפים:

טירה גלינויר	–	מנהלת אגף קליטת תלמידים עולים ותושבים חוזרים, משרד החינוך
ד"ר לילי רוסו	–	מנהלת אגף בכיר הכשרה וכניסה להוראה בפועל, משרד החינוך
שירה קרפס ישעיהו	–	מדריכה מרכזת שיטות הוראה אגף קליטת תלמידים עולים, משרד החינוך
ד"ר שרי פייר	–	סגנית מנהלת חטיבת רשויות ארגונים וקהילה, משרד העלייה והקליטה
נילי ציוני	–	יו"ר המחלקה לפדגוגיה ותרבות, נציגת ארגון המורים
יוסף קנפלמכר	–	מנהל ב"ס
ישעיהו יחיאל	–	ראש מנהלת נעל"ה
מתן גליקסמן	–	נציג, מועצת התלמידים והנוער הארצית
אליהו שאול	–	מנכ"ל, מועצת ארגוני עולים בישראל
קונסטנטין שוויביש	–	מנכ"ל, איגום - ארגון מורים עולים
צופית גולן	–	סגנית יו"ר, הנהגת הורים הארצית
אסתר בלוס	–	קשרי ממשל, קעליטה - ארגון עולי צרפת
דב ליפמן	–	חבר כנסת לשעבר, מנכ"ל יד לעולים
אליסה יפימוב	–	לובי המיליון
איוון דניסוב	–	תלמיד

משתתפים באמצעים מקוונים:

אורן בק	–	מדריך באגף הכשרה וכניסה להוראה, משרד החינוך
ורד אחיהון	–	מנהלת תחום תוכן, הסוכנות היהודית
נטליה מחנושקו	–	מורה בכפר הנוער ויצ"ו, נהלל
שחנז אברמובה	–	מורה בבית ספר יסודי גליל, תל אביב
גרצ'ין ולנטינה	–	מורה בב"ס מקיף ג', אולפן אלטשול, באר שבע
נועה אנדרס	–	תלמידה
מאיה בכמן	–	תלמידה
שירה האוקיפ	–	תלמידה
אלרועי מיניציל אטרסאו	–	תלמיד
אדוארד איתן וודלוסקי	–	תלמיד

דבורה בן שושן – תלמידה
חנינה קאמף – תלמיד

מנהלות הוועדה:

אתי דן – מנהלת ועדת החינוך, התרבות והספורט
שלומית אבינח – מנהלת ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות

רישום פרלמנטרי:

מוריה אביגד

רשימת הנוכחים על תואריהם מבוססת על המידע שהוזן במערכת המוזמנים הממוחשבת. ייתכנו אי-דיוקים והשמטות.

קליטת תלמידים עולים ועובדי הוראה במערכת החינוך - לציון שבוע העליות במשרד החינוך

היו"ר יוסף טייב:

בוקר טוב, אני מתכבד לפתוח ישיבה משותפת של ועדת החינוך, התרבות והספורט וועדת העלייה, הקליטה והתפוצות. תודה ליושב-ראש ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, חבר הכנסת עודד פורר, שנענה בחיוב סביב הנושא של קליטת תלמידים עולים ועובדי הוראה במערכת החינוך, לציון שבוע העליות במשרד החינוך. מצאנו את הזמן הנכון לכנס את הוועדה הזו אבל הנושא הזה עומד על סדר-היום של הוועדה. אנחנו מקבלים המון פניות בנושא הזה ואנחנו רוצים כמוכן לקבל בהמשך את הסקירה ממשרד החינוך. תודה למשרד הקליטה גם, שרי, על השתתפותך. נציג מועצת תלמידים, מתן, נמצא פה ומורים ותלמידים רבים בזום, נשתדל לתת לכל אחד ואחד את הבמה.

בבקשה, יושב-ראש ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, חבר הכנסת עודד פורר.

עודד פורר (יו"ר ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות):

תודה, אדוני, על יוזמת הדיון ועל הדיון המשותף. בכלל, אני חושב ששיתוף הפעולה בין שתי הוועדות בקדנציה הזאת כבר נתן פירות בכמה וכמה נושאים, בסוגיית האולפנים וסוגיות נוספות. ראשית, אני מתנצל שאצטרך לעזוב קודם כי אנחנו באיחור בלוחות הזמנים.

הדיון הזה מתקיים במסגרת דיונים של שבוע העלייה ויום העלייה, שנציין אותו בוועדה שלנו בשבוע הבא. הייתי רוצה להגיד כמה נתונים שהגיעו אלינו לוועדה לקראת אותו שבוע: 51,873 תלמידים עולים במערכת החינוך. התלמידים האלה מגיעים מ-126 ארצות מוצא. צריך להבין עם מה המורים מתמודדים, התלמידים מתמודדים והרשויות המקומיות מתמודדות. תחשוב שאתה נכנס לכיתה ויש לך בליל של שפות מכל כך הרבה מקומות ותרבויות. זה בהחלט אתגר שאני חושב שמדינת ישראל היא דוגמה ומופת – עם כל הבעיות שיש, ותמיד יש בעיות ומה לתקן, אנחנו עוסקים כל הזמן בצרות, צריך גם להגיד מילה טובה – ההתמודדות עם כזה אתגר היא לא התמודדות פשוטה.

בשנתיים האחרונות, 2022 עד 2024, 18,273 תלמידים עולים חדשים הגיעו, בעיקר מרוסיה, אוקראינה, ארצות הברית, צרפת ואתיופיה. מדברים על זה שהמסה הגדולה הגיעה בשנתיים האחרונות, שזה גם משבר הקורונה, גם מלחמת רוסיה-אוקראינה, גם נכנסנו לתוך המלחמה הזו, אלה השנים שבהן אנחנו מתמודדים עם עוד הרבה מאוד בעיות נוסף לאתגרי הקליטה.

כשאני מסתכל על הרשויות המקומיות, חיפה היא העיר שבה לומדים הכי הרבה תלמידים עולים חדשים, 2,467 עולים. אני לא מצליח להבין למה ראש העיר חיפה ומחלקת הקליטה בחיפה החליטה לצמצם את תקציב רשות הקליטה בחיפה דווקא ב-50% בתקופה הזאת. פיטרו לדעתי קרוב ל-10 עובדים ברשות הקליטה, מלווי עולים. קבלת החלטות פשוט עקומה לגמרי. ניהלנו על כך דיון בוועדה שלנו, אני אומר את המסר הזה גם פה: לא יכול להיות שהעיר שקלטה הכי הרבה תלמידים במערכת החינוך, היא גם העיר שמקצצת את התקציב. אני מדבר על תקציב הרשות המקומית, לא מדבר על המדינה.

אנחנו נמצאים במצב שבו 150 מורים נמצאים בתוכנית התאמה, מורים עולים שמלמדים אנגלית, מתמטיקה ומדעים. אני שב ואומר – ואתה בוודאי תסכים איתי על זה – העלייה הזו, גם בקרב התלמידים וגם המורים העולים, היא אתגר אבל היא גם הזדמנות גדולה. אני חושב שזו הזדמנות למערכת החינוך לקלוט המון מורים מצוינים בתחומים שבהם גם יש מחסור במדינת ישראל. לשמחתי, עם כל הבעיות התקציביות והמגבלות, יש צוות עובדים מסורים, גם במשרד החינוך וגם במשרד העלייה והקליטה, שבהחלט עונים לאתגר הזה. אנחנו נשמע פה בטח – אני רואה פה את נציגי נעליה ונציגים נוספים – הרבה דברים טובים שגם קורים. תודה.

איוון דניסוב:

קוראים לי איוון דניסוב, אני עולה חדש מרוסיה. עלייתי לפני שנה ו-8 חודשים. למדתי עברית לבד כי היה לי רצון עז. ארבעה חודשים לפני העלייה, כשעוד הייתי ברוסיה והבנתי שאני הולך לעלות לארץ ישראל, התחלתי ללמוד עברית לבד מבוקר עד ערב ביוטיוב, ראיתי סרטונים בעברית, התחלתי לשמוע שירים בעברית ולתרגם וכשהגעתי לפה, בשדה תעופה כבר דיברתי בעברית.

כשהלכתי לבית ספר שלחו אותי לקליטת עולים, ששם בעצם כולם מדברים רוסית ובתנאים כאלה לא ממש יכולתי ללמוד עברית בצורה שאני רוצה ללמוד. ביקשתי מהנהלת בית הספר להעביר אותי לכיתה

רגילה, לכיתה ישראלית, אבל יש בעיה שבכל זאת אני ניגש לבגרויות של עולים חדשים, אז אני לא יכול ללמוד חומר אחד ואז בבגרות להיבחן על משהו אחר. בגלל זה הנהלת בית הספר העבירו אותי לכיתה רגילה באופן חלקי, זאת אומרת שאני עושה חצי-חצי – חלק מהשיעורים בקליטת עולים וחלק בכיתה רגילה. זה ממש טוב לי, אני מאוד שמח שאני בשיעורים עם כיתה רגילה. יש לי חברים דוברי עברית עכשיו, שנולדו פה, ובשיעורים אני גם מקשיב לעברית, וכך, עם רצון ובעזרת בית הספר שלי, למדתי מהר ואני מדבר חלק עכשיו.

עודד פורר (יו"ר ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות):

מאיפה ברוסיה עלית?

איוון דניסוב:

ממוסקבה.

עודד פורר (יו"ר ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות):

ואיך לגור בעכו בשנה הזו מאז שעלית לעומת מוסקבה? יש פער קצת.

איוון דניסוב:

ידעתי לאן אני עובר, ידעתי שישראל זאת מדינה שנמצאת במלחמה מאז הקמתה, ידעתי שיהיה קשה מהבחינה הזאת, אבל הייתי בטוח, ועדיין אני חושב כך, שהחופש שיש פה הרבה יותר חשוב לי מאשר איזשהו ביטחון.

עודד פורר (יו"ר ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות):

אתה מרגש אותנו.

איוון דניסוב:

אני גם רקדן מקצועי, רוקד ריקודים סלוניים ואמריקאים. מצאתי בת זוג פה, שהיא גם החברה שלי בחיים, התכווננו הרבה והתאמנו והגענו למקום שלישי באליפות ישראל, לכן נכנסנו גם לנבחרת ישראל בריקודים סלוניים. נסענו לתחרויות בחו"ל. לפני כמה שבועות חזרתי מברלין והבאתי גביע למדינת ישראל, מקום ראשון בתחרות בינלאומית גדולה. אני מאוד שמח לייצג את מדינת ישראל.

עודד פורר (יו"ר ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות):

אתה יכול לבוא שנצטלם איתך יחד עם הגביע?

איוון דניסוב:

אני מאוד שמח שעליתי. יחסית לשאר העולים למדתי עברית ונקלטתי בחברה הישראלית מהר יותר. זה ממש משמח אותי. עם ישראל ממש מדהים, מקבלים אותי ממש יפה בכל המקומות. אני שמח שאני נמצא פה ותודה לכולכם שהזמנתם אותי ונתתם לי אפשרות להגיד את זה. תודה למדינת ישראל שנתנה לי בית חדש וחיים חדשים. ברוסיה, מאז המלחמה בין רוסיה ואוקראינה – אני נגד המלחמה הזאת והלכתי להפגנות – ללכת להפגנות זה לא-חוקי, עצרו אותי, ממש אזקו אותי, חקרו אותי, המשטרה באה אלינו הביתה. בגדול זו אחת הסיבות לעלייה שלי. פה אני באמת מרגיש שיש דמוקרטיה ואני יכול להגיד כל מה שאני רוצה. אפשר לבקר את הממשלה, אפשר להגיד מה שאתה רוצה. אני מרגיש את החופש הזה וזה הרבה יותר חשוב לי.

עודד פורר (יו"ר ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות):

תודה רבה. אפשר לקחת את הקטע הזה ולשלוח אותו לכולם? כדאי שלפחות כל חברי הכנסת יראו את הדברים שאמרת.

טירה גלינויר:

באת עם נעליה?

איוון דניסוב:

לא, באתי לבד, לא דרך נעליה. עליתי עם המשפחה שלי לפה.

עודד פורר (יו"ר ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות):

תודה רבה וברוך הבא.

איוון דניסוב:

אני יכול גם לדבר קצת על הקשיים?

היו"ר יוסף טייב:

בוודאי, זה הכי חשוב, בשביל זה הבאנו אותך.

עודד פורר (יו"ר ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות):

אגב, קיבלת דרכון?

איוון דניסוב:

כן, קיבלתי דרכון. זה הרבה יותר קל מאשר עם דרכון רוסי.

עודד פורר (יו"ר ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות):

הוא עלה לפני ששיניתם את החוק. אם היום הוא היה עולה לארץ אז לתחרויות, בעקבות מה שהממשלה עשתה, הוא לא היה יכול לנסוע כי לא היה לו דרכון, רק עם תעודת מעבר.

היו"ר יוסף טייב:

תסביר לנו מה הקשיים.

איוון דניסוב:

קודם כל, יש קושי שלא קשור למדינת ישראל, שזה קשור לבן-אדם שעובר מדינה. אפילו לעבור עיר זה סוג של טראומה כי אתה מתנתק מכל החברים שלך, אתה עוזב את הקרובים שלך. השארתי במוסקבה הרבה משפחה והרבה חברים, וזה באמת קושי שאני חושב שמתמודדים איתו כל העולים החדשים וכל רוסי או אוקראיני שעזבו למדינות אחרות.

יש גם קושי שקשור למדינת ישראל אבל לפני שאני אדבר עליו אני חייב להגיד שבאמת רוב עם ישראל, רוב מדינת ישראל, מקבלים אותי ואת כל העולים החדשים ממש יפה ומתייחסים אלינו מאוד יפה. אני חושב שאולי יש מיעוט קטן שלא מקבל אותנו. לדוגמה, חברה שלי היא ישראלית יהודייה שנולדה פה ובבית ספר אמרו לה שזה חטא שהיא יוצאת אתי בגלל שאני רוסי. זה מרחיק אותי כי אני באמת רוצה להיות שייך לעם ישראל אבל לפעמים מקרים כאלה מרחיקים, כי יש אנשים בבית ספר שפחות מקבלים אותנו. את זה אפשר אולי להגיד כקושי.

עודד פורר (יו"ר ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות):

אז המסר שלנו בוועדה זה שכולם ברוכים. יושבים פה גם יוסי, שהוא מהקואליציה, ואני מהאופוזיציה, והוא ממפלגה אחרת ואני ממפלגה אחרת - - -

היו"ר יוסף טייב:

אני עולה והוא לא.

עודד פורר (יו"ר ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות):

והוא עלה ואני לא, הכול בסדר.

איוון דניסוב:

כן. הדבר האחרון שאני אדבר עליו זה הקושי הכספי שאולי קיים אצל כל עולה חדש. הכסף שנתנו לנו בהתחלה ממש עזר, היינו בעכו ומשרד הקליטה באמת מאוד עזר לנו, אבל עכשיו כבר לא נותנים כסף, אחרי תקופה מסוימת, ההורים שלי עובדים במפעל קשה כל יום וזה לא מספיק. אנחנו נאלצים לקחת הלוואות וזה מכניס אותנו למצב קשה. בגלל שאני גם רקדן, אני צריך לנסוע לתחרויות. האיגוד לא מממן לי כלום. הנסיעה הזאת לברלין, הלכתי לראש העיר של עכו לבקש עזרה והוא עזר לי, הוא מימן לי את הכרטיסים כי הכרטיסים עכשיו ממש יקרים, אני ממש מודה לו על זה. אז הקושי הכספי זה אחד הקשיים העיקריים. תודה רבה.

עודד פורר (יו"ר ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות):

תודה רבה.

היו"ר יוסף טייב:

תודה רבה. מועצת התלמידים הארצית, מתן, בבקשה.

מתן גליקסמן:

שלום, אני מתן גליקסמן, בן 16. עליתי עם האחים שלי בנעל"ה. אני פה כשנה ושני חודשים בערך.

עודד פורר (יו"ר ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות):

מאיפה העברית של כולם?

היו"ר יוסף טייב:

אני חשבתי כשעליתי לארץ שהקליטה שלי הייתה מהירה יותר מכולם, אני רואה שנשארתי הרבה מאחור.

מתן גליקסמן:

העברית שלי זה לא כלל העברית של נעל"ה, אני באתי עם עברית מהבית, אנחנו דוברים עברית בבית.

היו"ר יוסף טייב:

ההורים תושבים חוזרים?

מתן גליקסמן:

לא, אני בנעל"ה, ההורים שלי לא פה.

היו"ר יוסף טייב:

אז איך העברית מהבית?

מתן גליקסמן:

במקור אני ישראלי וגרתי כל ילדותי במקסיקו. הגעתי לפני שנה וקצת. כמה נושאים: נושא ראשון, עברית. כנעל"ה אנחנו מקבלים בשנה הראשונה מענק, עברית של 20 שעות בשבוע. אני וכל האנשים שאני מכיר שם – אני מכיר כ-600 מנעל"ה – מתקדמים בעברית ברמה שלא ראיתי לפני זה מי שלומד עברית. אחרי שנה הם יכולים כבר לנהל שיחות ולדבר. אבל מצד שני יש את עליית הנוער, שבבתי ספר, האולפנים, השעות שנותנים להם והמענקים שנותנים להם לעזרה, לא מספיקים. אלה שנכנסים ישר לתיכונים לא מקבלים מספיק עזרה וישר מכניסים אותם לכיתות של ישראלים. הם נתקלים בהרבה בעיות של להיכנס למגמות ולכיתות של ישראלים ובסוף נאלצים לצאת מהמגמות בגלל רמת העברית ושאיין את העזרה שהם צריכים.

שנית, קושי עלייה, מעבר לשפה, זה שינוי תרבות, שינוי חברים, שינוי מקום. אני עליתי בלי ההורים שלי, הרבה באים בלי משפחה, בלי אנשים שבאמת מגבים אותם ואנחנו מרגישים שבבית הספר לא נותנים לנו מספיק עזרה בשביל להתחבר לישראלים. אנחנו בכיתות שונות, לומדים דברים שונים, אין לנו פעילויות עם ישראלים - - -

היו"ר יוסף טייב:

אין פעילויות משותפות בכלל?

מתן גליקסמן:

אם כן זה הטיוולים וזה שניים-שלושה בשנה גג. אנחנו מרגישים שאנחנו מסיימים את שלוש-ארבע השנים של נעל"ה בלי באמת להכיר חברים ישראלים כי אין לנו קשר איתם. זה לא עוזר לנו כי אז אנחנו נשארים בינינו. אנחנו מרגישים שעד שאנחנו לא מגיעים לצבא ובאמת מתרחקים אז אין לנו את החיבור הזה עם ישראלים, אנחנו לא באמת מכירים חברים ישראלים.

היו"ר יוסף טייב:

נבקש אחרי זה התייחסות של משרד החינוך לנקודה הזאת. יכול להיות שצריך לאמץ את תוכנית "מחבורים" של עולי צרפת, שמשלבים בשעות אחה"צ בחוגים, לכלל העליות בארץ, יכול להיות שזה באמת ייתן את המענה.

חבר הכנסת משה טור פז, בבקשה.

משה טור פז (יש עתיד):

אני חושב שאנחנו רואים פה, במבט הרחב יותר, מעבר של ישראל מחברת מהגרים בדור הקודם, שכמעט כולם בה היו עולים, לחברה שבה רוב הילדים היום נולדים בארץ וילדי המהגרים הם החדשים. אני אישית מדור המעבר, עליתי לארץ בגיל שנה, אבל גדלתי פה, וכבר כשהייתי מנהל בית ספר רוב רובם של התלמידים שלי גדלו בארץ והעולים היו המיעוט. אני חושב שהדבר הזה קודם כל מחייב אותנו כחברה ישראלית להבין את היתרון הענקי ואת החשיבות של מהגרים – במקרה שלנו זה עולים, זה הרבה יותר מאשר המושג העולמי של מהגרים – להתקדמות המדינה.

אני יכול לומר שוב מהניסיון שלי כמנהל בית ספר, בין אם זה עולים מאתיופיה, בין אם זה עולים מברית המועצות לשעבר או מארצות אחרות, הקול שהם מביאים למערכת החינוך, הכוחות שבאים, המבט האחר, הם נכס לכל מדינה. היום, כלכלית – למדתי תקופה באוניברסיטה בארצות הברית – מדברים על חברות שיש בהן מהגרים כיתרון ענק לחברה, לכלכלה, לליברליזם, לפתיחות, כמעט בכל דבר שנמדד.

אני חושב שהאתגר הנוסף הוא קליטת עובדי הוראה, דבר שאנחנו נמצאים בו במצוקה בישראל, אנחנו מכירים מהוועדה הזו. לכן אני חושב שטוב עושה ועדת החינוך שהיא לוקחת את הנושא הזה ושמה עליו זרקור. שמענו כאן את המספרים מיו"ר ועדת הקליטה, 51,000. זה אומר שפחות או יותר 1 מ-50, 2%, ממערכת החינוך הם עולים חדשים. הנכס שהם מביאים, הכוחות שהם מביאים, הם אדירים. שמענו כאן את התלמיד המקסים וזה רק מדגים לנו את היכולות. אני אומר לך את האמת, אני חושב שרוב הילדים שהיו גדלים בישראל לא היו מגיעים לדברים המדהימים שאתה תיארת אלמלא הם היו עולים. כלומר, אתה מביא איתך יתרונות יחסיים שלילד צבר אין ואנחנו צריכים לשמר ולהגדיל את זה.

מה עוד, שהכוח של המדינה שלנו בעקבות הילדים העולים האלה גדל בצורה מדהימה. לכן אני אומר שוב, זה אתגר ישראלי ממדרגה ראשונה, בראש ובראשונה אתגר תרבותי-חברתי, אחרי זה גם אתגר כלכלי וביצועי. תודה.

היו"ר יוסף טייב:

נטליה מחנושקו, מורה עולה, בבקשה.

נטליה מחנושקו:

שמי נטליה, עליתי ממולדובה במאי 2013 ועכשיו אני מלמדת בכפר הנוער ויצ"ו נהלל, המקצוע שלי הוא אנגלית. הסיפור האישי שלי לא התחיל ב-2013, הוא התחיל ב-2010, ברגע שקיבלנו הזמנה לבוא לסוכנות שלנו ולשמוע על תוכנית נעל"ה. בשנה זו הבת שלי עברה את כל המבחנים ועלתה ארצה ב-2 בספטמבר 2010 בתוכנית נעל"ה, עזבה את מולדובה, הגיעה לכאן וכך התחיל הסיפור שלי והחיבור לארץ ישראל.

היא הגיעה הביתה כמעט בכל החגים, בחג האחרון שהיא הגיעה הביתה, פסח, היא אמרה: אימא, אבא, תורכם, אתם חייבים לבוא לארץ ישראל, אני החלטתי שאני נשארת פה, אני רוצה להתאזרח ולהמשיך את החיים שלי בארץ. אנחנו הגענו, עלינו. אחרי הרבה מחשבות, התלבטויות וקשיים עלינו. עלינו לקיבוץ עין השופט בתוכנית "בית ראשון במולדת". קיבלנו מדריך מדהים שליווה אותנו ונכנסנו לכיתה אולפן. אנחנו היינו הכי מבוגרים שם, בגיל 40, והבנו שעלינו לקחת אחריות על הדור הצעיר, הרוב היו בגילאי 20-24, ארגנו כיתה בחוץ, ליד הקרוונים בקיבוץ, ולמדנו שפה בשעות אחה"צ.

בקיבוץ עזרו לנו מאוד במציאת מקומות עבודה. כבר דיברו פה על העניין הכספי לעולים חדשים. עברנו שנה, למדנו אולפן א' ב' וג', ובשנת 2015 התחלתי לעבוד בכפר הנוער ויצ"ו נהל"ל בתור מדריכה כי ידעתי שאני מאוד אוהבת את המקצוע שלי, אוהבת להיות עם ילדים, אוהבת לחנך וללמד, אבל קצת פחדתי להיות מורה מלכתחילה, רציתי להכיר את המערכת, רציתי להבין איך הכל פה בנוי, איך זה נראה. נכנסתי להדרכה קודם כל, התחלתי מהדרכה ומקורס אוריינטציה למדריכים.

באותה שנה ידעתי שאני כן רוצה להמשיך להיות מורה ולעבוד במקצוע שלי. רציתי כן לנסות לעשות הערכת התואר האקדמי שלי. נסעתי לחיפה, הבאתי את כל המסמכים והתעודות שלי, פגשתי שם את אורן, שנתן לי תמיכה רבה, אוזן קשבת ופרס בפניי את כל המידע לגבי מה שאני צריכה לעשות. באותה שנה התחלתי ללמוד במכללת שאנן קורס למורים עולים חדשים וגם קיבלתי אולפן נוסף, ד', וסיימתי.

השנה הייתה מאוד קשה בשבילי ועדיין התלבטתי אם נכון לעזוב את ההדרכה וללכת ללמד או שיש לי עוד קצת זמן לחשוב על זה. לקח לי עוד שנתיים לחשוב לחזור למקצוע שלי וזה גם היה בזכות אורן כי הוא מדי פעם הרים טלפון ושאל: נו, מה נשמע? מה קורה? מה החלטת? לאן את הולכת? מה את עושה? האם עוזרים? לא עוזרים? תומכים? יש משהו? יש שאלות? זה באמת עזר לי כי ליווי זה הדבר הכי חשוב. אם יש משהו שתמיד מוכן לעזור וזמין להקשיב ולתת עצה זה דבר מדהים.

ב-2019 עשיתי שנת סטאז', התקבלתי ללמד והמשכתי. אבל לפני שהתחלתי להיות מורה אני רוצה לספר על ההדרכה. הייתי מדריכה של קבוצת חניכים מדהימים, קבוצה רב-תרבותית, היו ילדים מחבר העמים ומדינות המערב, כמו ארגנטינה, ברזיל, אמריקה, קנדה ומכל מדינות אירופה, סך הכל 19 מדינות. הם סיימו ב-2018 ו-12 מהם התקבלו לטכניון. בשנת 2022 קיבלתי קבוצה מאוקראינה של 24 תלמידים, עכשיו הם, דרך אגב, לומדים בכיתה י"א בנהל"ל, והם באמת מקבלים תמיכה מלאה, 18 שעות אולפן כל שבוע בכיתה ט' ואחר כך הרבה שעות תגבור ועזר בפנימייה ובבית הספר. אנחנו מעבירים פה הרבה פעילויות, תוכניות חינוכיות וטיולים, ובאמת נותנים אפשרות להתפתח נפשית ופיזית. החבר'ה שלנו מגיעים להישגים מאוד-מאוד גבוהים.

היו"ר יוסף טייב:

יפה מאוד.

נטליה מחנושקו:

סגירת המעגל של הסיפור האישי שלי בתור אימא הייתה ב-2023 כששיחקתי בחגיגה הכי גדולה פה בנהלל על הבמה אימא ששולחת את הילדה שלה לארץ ישראל. המסר שלי הוא שכל מורה שמגיע לארץ צריך לקבל ליווי, ליווי צמוד במהלך הרבה שנים. זה לפעמים חסר, לא כל אחד מקבל ויש קושי רב להיכנס

למשרד החינוך. זה לא רק קושי בירוקרטי, של מסמכים, זה גם קושי של ליווי, שפה ואתגרים אחרים. אני רוצה להגיד תודה לאורן ותודה לכל אדם שליווה אותי. בזכותם באמת הצלחתי. אני באמת מרגישה פה בנוח, שהשתלבותי ואני מאוד אוהבת להיות פה.

היו"ר יוסף טייב:

תודה רבה לך. אם למישהו היה ספק לגבי תרומתה של תוכנית נעל"ה אני חושב שאין ספק, אין כמו מראה עיניים ומשמע אוזניים. תודה רבה לך, נטליה.

שחנז אברמובה, מורה בבית ספר יסודי "גליל" בתל אביב.

שחנז אברמובה:

שלום, אני אברמובה שחנז, עליתי מאזרבייג'ן, עשיתי פעמיים עלייה, פעם ראשונה בתוכנית סל"ה, סטודנטים לפני הורים, לבד, בלי הורים, סיימתי את התוכנית והתחלתי ללמוד תעשייה ניהול ולוגיסטיקה בבר-אילן. אימא שלי מורה באזרבייג'ן. עוד לא הייתי מורה אבל בכל זאת הייתי צריכה לעשות שעות עבודה - - -

היו"ר יוסף טייב:

הזום נותק. גרצ'ין ולנטינה, מורה בבית ספר מקיף ג' בבאר-שבע, בבקשה.

גרצ'ין ולנטינה:

שלום לכולם, שמי ולנטינה, עליתי לארץ מאוקראינה ב-1998, סיימתי אולפן א' ו-ב', עבדתי בגן ילדים כעוזרת גננת ואז התקבלתי למכללה הטכנולוגית למגמת ניהול ועיצוב. סיימתי את המכללה והתחלתי לעבוד במפעל DELL, שמייצר מיקרוצ'יפים. התחלתי לעבוד כעובדת פשוטה והתקדמתי עד לתפקיד של מתכנתת קו הייצור.

ב-2007, בגלל משברים משפחתיים, בעלי, הבן והבת שלי ואני חזרנו לאוקראינה. הצטרכנו להישאר באוקראינה מעבר לזמן שרצינו. באוקראינה התקבלתי למכון הפדגוגי ההומניטרי הבין-לאומי בית חנה. עשיתי שם תואר ראשון, תואר שני, ובמקביל ללימודים גם עבדתי בבית ספר היהודי "אור אבנר". בעיר שלי באוקראינה יש קהילה יהודית, בית ספר יהודי וגן ילדים יהודי. באוקראינה לימדתי עברית בבית הספר ובערבים למדתי עברית בסוכנות היהודית.

היו"ר יוסף טייב:

הייתה תוכנית ללימוד עברית?

גרצ'ין ולנטינה:

באוקראינה, כן, יש תוכנית.

היו"ר יוסף טייב:

זה רק למי שבתהליך עלייה או לכל אחד שרוצה?

גרצ'ין ולנטינה:

אם אתה שואל על הסוכנות, זה רק מי שעומד לעלות, כן. מתחילת המלחמה באוקראינה יש חוק שאוסר על יציאת גברים מאוקראינה אז בעלי ובני נשאר באוקראינה, הבת שלי ואני, בחודש מרס 2022, הגענו לארץ ואנחנו פה חצי משפחה. באותו יום שקיבלתי אישורי שקילה לתואר ראשון ותואר שני הגעתי לאגף התמחות וכניסה להוראה מורים עולים. פניתי למשרד של גלינה יונין וריטה לוי, ומאותו רגע הבנתי שאני בידיים טובות כי הן ממש אמרו לי מה לעשות אחר כך.

רציתי להתחיל לעבוד, שלחתי קורות חיים ולאחר שבועיים התקבלתי לראיון העבודה. בחודש ספטמבר 2023 התחלתי לעבוד באולפן אלטשול, אולפן למבוגרים. בעצם אני עולה חדשה שמלמדת את העולים החדשים, יש לי כיתת פנסיונרים, וגם קיבלתי קורס תגבור עברית למורים עולים. במקביל עבדתי

ולמדתי. הקורס הזה נחוץ מאוד לכל מורה-עולה. בקורס תגבור עברית המורה שלנו, עופרה, נותנת את כל הכלים הקשורים להוראה, לחינוך ותודה לה על כך. כל הנושאים שלמדנו היו קשורים למשולש של מורה תלמיד והורה. היא ממש הכניסה לנו את כל המילים, הביטויים והמטאפורות שאני עדיין משתמשת בהם בעבודה.

לאחר מכן התברר שאני צריכה לעשות קורס סטאז' אבל אם אני עובדת באולפן אני לא יכולה לעשות את הקורס. התחלתי לעבוד במקביל במקיף ג' בבאר-שבע. אני עדיין ממשיכה לעבוד גם באולפן וגם במקיף. בשנה שעברה עשיתי קורס סטאז' ואשמח להגיד כמה מילים על כך.

היו"ר יוסף טייב:

לצערי לא יהיה לנו זמן לשמוע את כל מה שקורה עם הסטאז' אבל בשמחה רבה, אולי נעשה עוד דיון רק על נושא הכשרת מורים, אולי אפילו שולחן עגול, נושא מרתק. אין ספק שהמשרד פה, עם הסוכנות, עשו עבודה מדהימה בתוכנית הכשרת מורים כבר בטרם עלייתם לישראל. משפט סיכום, בבקשה.

גרצין ולנטינה:

קליטה נכונה מקדמת את ההצלחה בהוראה. תודה לכולם, שמתחשבים וחושבים על המורים העולים החדשים. תודה.

היו"ר יוסף טייב:

תודה רבה לכם ותודה שהגעתם לארץ ישראל. זה גם מרגש וגם כבוד בשביל כולנו. יוסף קנפלמכר, מנהל בית ספר קדימה, החינוך העצמאי, בבקשה.

יוסף קנפלמכר:

שלום לכולם, יוסף קנפלמכר, מנהל בית ספר ביישוב קדימה צורן, בית ספר על-אזורי, בית ספר קולט עלייה, אבל אני גם בא בכובע של עולה בעצמי. אני עליתי בגיל הממוצע של התלמידים שלי, גיל 10, מדנמרק. בשונה מהתלמידים שלי העולים, אני הייתי נראה לי הילד הדני היחיד בארץ אז לא ממש הייתה לי אפשרות לסמול-טוק, מה שיש לתלמידים שלי הצרפתיים, שהם קבוצה מאוד גדולה, ולא רק משם.

אני ממש ער למצוקה ולקושי האדיר שחוה כל מי שעולה – ושמענו פה את הבחור המדהים, שזה כבר בגיל יותר מבוגר – ככל שהילדים צעירים יותר והשפה העברית היא לא רק שפה שנייה, היא לא שפה בכלל, לא בבית, לא בחברה ולא בקהילה, אז הקושי הוא מאוד מאוד גדול. הוא קושי כמובן מנטלי, רגשי, חברתי ובעיקר שפתי ולימודי, עם כל הפערים שזה יוצר לאחר מכן.

אנחנו שייכים לרשת החינוך העצמאי, אחת הרשתות הגדולות בארץ, מעל ל-120,000 תלמידים, שקלטה בשנים האחרונות אלפי תלמידים. אני לא נציג שלהם אבל אני כן יכול לספר בגלל שבית הספר שלי הוא סוג של מודל בנושא של קליטת עלייה והיו לי שיחות בימים האחרונים עם אנשים שעוסקים בזה בשאר המוסדות, המצוקה היא מאוד מאוד גדולה וככל הנראה היא ארצית, אבל ברשתות שמקבלים בהן פחות, גם בפרויקטים וגם ברמת השעות, אנחנו רואים את הקושי הרבה יותר גדול.

אני לא רוצה להתעסק רק בקטע של הרשתות אלא בקטע של קליטת עלייה בכלל. שמעתי פה כמויות ומספרים, נעליה וכו', אנחנו מדברים על ילדים שעלו עם המשפחות שלהם. הפרויקט הנפלא הזה של נעליה לא קשור אליהם והם מקבלים שעות עולים לפי תאריכי העלייה שלהם. שנה ראשונה מקבלים כמה שעות למספר עולים וככל שהשנים עוברות לא מקבלים שעות בכלל בתוך סל השעות של בית הספר.

אצלי בבית ספר, מתוך 350 תלמידים – יש לי מעל ל-70 עולים שעלו בשש-שבע השנים האחרונות – יותר ממחציתם, בשנתיים-שלוש האחרונות, למעשה לא מקבלים כלום, לא אולפן, לא שעות עולים, לא כלום. הקושי שלהם להשתלב בחברה, להשתלב בלימודים, הוא קושי שאי-אפשר בכלל לתאר אותו, וכמובן שלדברים האלה יש השלכות כי אנחנו מלמדים את הילדים האלה אחר כך גם לתיכון או לשיבות, לכל מקום שהם שמגיעים, ואנחנו רואים שממש קשה להם להשתלב.

רק אתמול ביקרתי בכיתה שקרוב לחצי מהילדים בה עולים, המורה דיברה איתם על מושג מאוד טריוויאלי, זה היה שיעור תורה, על התראות של פרעה ומשה רבינו. עצרתי רגע ושאלתי: מי יודע מה פירוש המילה התראה? מילה בעברית שכל אחד מכיר. חוץ מארבעה-חמישה ילדים ותיקים, אף אחד לא ידע. ברור שהילדים העולים החדשים לא הבינו את המושג, המורה הייתה ממשיכה את השיעור ואף אחד לא

היה שואל כי יש קושי גדול מאוד. לכן אני חושב שצריך לתת את הדעת בעיקר על העולים הטיפה יותר ותיקים, שלמעשה לא מקבלים מענה, לא מענה לימודי, לא מענה של שעות ולא בנושא ליווי קהילתי.

הנושא הקהילתי הוא נושא מאוד מאוד מרכזי, במיוחד במגזר דתי או חרדי, אנחנו חווים את זה בתוך בית ספר אבל למעשה בסוף הילדים מגיעים לקהילות. ילדים שמגיעים מארצות הברית, דרום אמריקה, ועכשיו עליית אדירה מצרפת – יש גל חדש בגלל האנטישמיות והמלחמה – אנחנו רואים שכשמגיעים בקבוצות, הקושי שלהם להשתלב הוא הרבה הרבה יותר גדול.

היו"ר יוסף טייב:

זה הולך לפי טבלה וכמות תלמידים, ככל שיש לך יותר תלמידים יש לך יותר שעות עולה. זו גם לקונה שצריך לתקן בצורה כזו או אחרת.

יוסף קנפלמכר:

נכון, אבל אם יש השנה בבית ספר עולה אחד שעלה אחרי ינואר, זה אומר שיש לבית הספר שש שעות עולים כשיש לי 70 עולים, והם עולים לכל דבר ועניין, גם אם הם עלו לפני שנתיים וחצי, ולדעתי במידה מסוימת גם אם הם נולדו בארץ ועברית היא השפה השנייה שלהם, יש להם קושי עצום בהשתלבות.

צופית גול:

מחברים להם גם גילים. זה אפילו לא שש שעות עולים, זה שש שעות עולים לילדים במגוון גילים, במגוון שלבים.

היו"ר יוסף טייב:

קבוצות שלא מתאימות, לא הומוגניות.

יוסף קנפלמכר:

לכן לדעתי הדבר הזה דורש תיקון ברמת מספר שעות. בעניין של הפרויקטים, אני חייב להגיד שיש פרויקטים נפלאים, פלי"א ויע"ל של משרד הקליטה ו"משעולים" של משרד החינוך. הם פרויקטים שאנחנו רואים מהם אבל מעט מדי, גם באופן יחסי. מערכת החינוך של החינוך העצמאי ו"בני יוסף" רואים מהם הרבה פחות, אם בכלל, מכל מיני סיבות שאני לא רוצה להיכנס אליהן כעת ולדעתי גם את הנושא הזה צריך לתקן. בסוף זה ילדים שמתערים בחברה, כחלק מהציבור פה בישראל, ואם הם לא יקבלו את המעטפת המלאה שהם אמורים לקבל כילדים פה בארץ, הקליטה שלהם אחר כך תראה בהתאם וחבל. תודה רבה. המיזמים שאנחנו עושים בבית ספר הם אדירים ועצומים ככל שאנחנו יכולים עם הצוותים שלנו, אנחנו רוצים בהחלט לקבל גם את המעטפת מהמשרד ככל שניתן. תודה לכם על מה שאתם עושים.

היו"ר יוסף טייב:

תודה רבה. נועה אנדרס, אולפנת "אורות מודיעין", כיתה י"ב, עלתה מאנגליה בשנת 2021, בבקשה.

נועה אנדרס:

שלום, קוראים לי נועה אנדרס ואני בכיתה י"ב, ממודיעין. עליתי מאנגליה. בגיל 12 ארזתי תיק, הייתי אמורה לעלות לבד, לבוא לפה עם דודה שלי שגרה ברעננה, היא גם עלתה לבד מדנמרק. בעיקרון הבטיחו לי 15 שעות אולפן בשבוע, ההורים חשבו שזה מאוד יעזור לנו, בסוף לא קיבלתי שום עזרה. כל העברית שאני יודעת לימדתי את עצמי.

היו"ר יוסף טייב:

אם זה בלי אולפן מה היה קורה עם אולפן?

נועה אנדר:

לא קיבלנו. אמרו לנו שאין אולפן, אין מורות, אין תקציב, אז פשוט לא קיבלנו. בשנה הראשונה שלי בארץ היינו 15 עולות חדשות וקיבלנו חצי שעה בשבוע עם מורה אחת ביחד. זה היה האולפן שלנו. זה לא עזר בכלל. הטעות הכי גדולה היא ששמו אותי עם כל העולות החדשות ביחד בכיתה. אחרי שנה אמרתי בבית הספר שזה לא עובד לי, שאני לא יודעת שום מילה בעברית אחרי שנה בארץ, וביקשתי לעבור לכיתה של הישראלים, בסוף הסכימו לי והשתלבתי מאוד בחברה הישראלית. כל החברות שלי ישראליות עכשיו, אבל זה רק מתוך הבחירה שלי לעלות לארץ.

עשיתי הרבה התנדבויות במלחמה אבל אני אומרת שהכל זה בזכות שאני בחרתי. גדלתי בקהילה החרדית באנגליה שלא מאמינה בכלל בישראל, לא כמו החברות שלי מאמריקה שמדברים על נעל"ה בבית הספר או יודעים מה זה. אצלנו באנגליה רוב היהודים החרדים לא יודעים כלום. יש לי חברות שלא מבינות שהן יקבלו עזרה פה ואני חושבת שצריך להסביר לילדים בחו"ל שיש אפשרות כזו. אבל אני גם חושבת שכל מי שפה בארץ חייב לקבל יותר עזרה, כי בסוף הצלחתי ללמוד את עצמי אבל רוב החברות שלי לא. אני גם עכשיו עושה בגרויות, אף פעם לא הסבירו לי איך הכול עובד. אני הולכת למבחן, אין לי מושג מה זה 30% של הבגרות פה, 10% פה וכו'. שום דבר לא מובן כי בית הספר אומר שאין להם אפשרות לעזור, אין מספיק מורות, אין מספיק תקציב, וזה לא רק בית הספר שלי, אני שומעת שזה בהרבה בבית ספר.

היו"ר יוסף טייב:

הערה חשובה, תודה שהעלית את הנקודה. אנחנו נבקש ממשרד החינוך להסביר לנו בהתייחסותו איך ייתכן שיש בית ספר שאין לו שעות, למי הוא צריך לפנות, האם יש מורים.

אלרועי מיניציל אטרסאו, ישיבה תיכונית אמי"ת, עלה מאתיופיה בשנת 2020, כיתה י"ב, בבקשה.

מיניציל אטרסאו:

שלום, שמי אלרועי מיניציל אטרסאו, אני בן 18.5, עליתי בשנת 2020 ואני גר בצפת. באתיופיה חיכינו לעלות לארץ 10 שנים, יש לי חברים שחיכו 14 שנים, 20 שנים. אחרי שעלינו שמחנו שעלינו, זה חלום בין 2,000 שנה, אבל יש עדיין קושי, בעיקר לדור של ההורים שלי, להשתלב בחברה ובתרבות החדשה. הם צריכים להיעזר בנו. אנחנו צריכים ללמוד את השפה.

כשעליתי נכנסתי לכיתה ח', בכיתה ח' היה לי ממש קשה, בקושי דיברתי עברית, באתיופיה למדתי יותר מתמטיקה ושיעורים אחרים, אז במתמטיקה הייתי יותר טוב, הבנתי, גם באנגלית קצת, אבל את השפה היה לי קשה לקלוט. גם הייתי עולה יחיד בכיתה. בכיתה ט' כבר התחלתי קצת לדעת עברית, היו לי מורים שעזרו לי בזה. בכיתה ח' המורה יהודית חניה, בכיתה ט' המורה עופרה ובכיתה י' המורה יעקב מצולח. ככל שהזמן עבר הצלחתי ללמוד ולהשתפר בזה. בכיתה י' כבר אמרו לי שאני יכול להשתלב בכיתה, ללמוד לבד.

יש לי רצון להצליח בגרויות, ללמוד כמה שיותר, אני יושב עם תלמידים עולים כמוני ומדבר איתם. אם הם לא נכנסים לכיתה אני יושב איתם, שואל אותם שאלות: למה אתה לא נכנסים? הם אומרים לי: קשה לנו. יש להם הרבה יכולת וכישרון אבל הם צריכים את תשומת הלב ושיתייחסו אליהם. יש הרבה שעוזרים להם אבל הם צריכים יותר שייפנו אליהם, שידברו איתם אחד-אחד, זה ממש יעזור להם.

אני משתדל לא לעשות בגרויות של עולים, רוב הבגרויות שעשיתי היו רגילות. אני מסוגל ואני גם מצליח. במתמטיקה אני גם בחמש יחידות. אני רוצה לומר לחברים שלי שלא יוותרו אף פעם. יש באמת קושי בשפה, במיוחד למשפחה. כשאמא שלי רוצה ללכת לקופת חולים או לקנות משהו היא צריכה את העזרה שלי, לפעמים קורה שאני צריך לוותר על השיעורים או לצאת מבית הספר, זה גם חלק מבעיית השפה. השפה גם היוותה קושי חברתי, עכשיו התחברתי ויש לי חברים ישראלים. אז אני אומר לעולים החדשים שיעזו וילמדו יותר טוב ויהיה להם יותר נוח. אני רואה עכשיו את ההצלחות שלי, ברוך-השם. תודה רבה.

היו"ר יוסף טייב:

כל הכבוד לך, תודה רבה.

מתן גליקסמן:

כמו שאתם שמים לב, רוב האנשים שבאים לפה מדברים עברית וזה מרצון עצמי ומלימוד עצמי, אני כן רוצה לשים דגש על כך שלימוד העברית לא צריך ליפול רובו על הלימוד העצמי ועל רמת הלימוד של כל אחד, כי לא כולם יכולים ללמוד שפה לבד. רוב האנשים לא יכולים ללמוד שפה לבד.

היו"ר יוסף טייב:

חד-משמעית. אני חושב שזה מסביר את ההפתעה שלנו כשאנחנו רואים תלמידים שקצת זמן בארץ ומדברים, ובסוף כשאני מסתובב בשטח זו לא הרמה של התלמידים שאני פוגש.

דבורה בן שושן, עלתה מצרפת בשנת 2021, לומדת בבית ספר השרון, בכיתה ט', מרעננה, בבקשה.

דבורה בן שושן:

שלום, אני דבורה בן שושן מחטיבת השרון, עליתי בצרפת ב-2021 עם המשפחה שלי. כבר בצרפת למדתי בבית ספר יהודי, לא ידעתי לדבר אבל ידעתי לכתוב ולקרוא קצת.

היו"ר יוסף טייב:

באיזה בית ספר למדת בצרפת?

דבורה בן שושן:

"מימוני" בפריז. עליתי לארץ בסוף תקופת הקורונה, כשההורים שלי הבינו שאפשר לעבוד מרחוק. כשהגעתי לרעננה הרגשתי ממש מבולבלת, במדינה חדשה, עם שפה לא מוכרת ואנשים לא מוכרים, אבל זה היה החלום של אימא שלי לעלות לישראל. הגעתי לפה בכיתה ו'. בהתחלה הייתי העולה החדשה היחידה בכיתה שלי אז היה לי יותר קשה להתחבר לחברים חדשים לעומת אחי ואחותי, שהגיעו בגיל יותר צעיר. גם הילדים בכיתה שלי לא באמת עזרו לי מכיוון שהם הכירו כבר אחד את השני.

המורה לאולפן שלי עזרה לי, גם אם לא היה לי במקביל בבית הספר, היה לי שיעור פרטי שמאוד עזר לי בקטע התרבותי. המורה שלי לימדה אותי שירים בעברית, היינו קוראות ומתרגמות אותם, היינו גם קוראות כתבות ובזכותה למדתי את השפה יותר מהר. עכשיו אני בכיתה ט' בחטיבת השרון ובשכבה שלי יש המון עולים מצרפת. גם אם אנחנו דוברים עברית הצברים עדיין רואים אותנו כצרפתיים.

לסיכום, אני חושבת שלעלות לארץ היא ההחלטה הכי טובה שההורים שלי קיבלו וגם עם המצב הביטחוני עכשיו אני לא רואה את עצמי חוזרת לצרפת יותר. ישראל היא המדינה שלי ואני גאה בה.

היו"ר יוסף טייב:

תודה רבה, דבורה, של כלנו.

שירה האוקיף, עלתה מהודו, לומדת בכיתה י"ב, באולפנת "סגולה" בקריית מוצקין, עלתה לארץ בשנת 2021, בבקשה.

שירה האוקיף:

שמי שירה האוקיף, אני תלמידה בקריית מוצקין, באולפנת "סגולה", בכיתה י"ב. עליתי לארץ מהודו בשנת 2021. עכשיו הקימו סניף בני עקיבא בנוף הגליל, זה הסניף הראשון בקהילה שלנו, בקהילת מנשה. בפנימייה שלנו אנחנו חוגגים את החגים של כל התרבויות, למשל את חג הסיגד של יוצאי אתיופיה ואת החג של בנות המנשה, הודו להשם. אני מדריכה בבני עקיבא בסניף מנשה, כיתה ט', צוות נחשון.

הקמנו גינה קהילתית לעילוי נשמתו של יואל, בן משפחתי והשכן שלנו, שנפטר לפני שנתיים. אנחנו חושבים על דרכים להנציח את החייל הגיבור בפיגוע שנפל לפני חודשיים, גדעון הנגה. בשנה הבאה אני רוצה לעשות שירות לאומי. החלום והתקווה שלי זה ללמוד רפואה בלימודים האקדמאיים.

היו"ר יוסף טייב:

יפה מאוד, כל הכבוד. אני בטוח שיהיה לך יותר קל ללמוד פה רפואה מאשר היה להכיר בתארים אם בסוף היית לומדת שם. לצערי זה המצב כרגע. תודה רבה לך.

איתן וודלוסקי, עלה לארץ ב-2022, לומד בכפר נוער "עתיד רזיאל", בכיתה י"ב, מהרצליה, בבקשה.

אדוארד איתן וודלוסקי:

שלום, שמי איתן, הגעתי לארץ ב-2022, בתוכנית נעל"ה. עכשיו אני לומד בהרצליה, בכפר הנוער "עתיד רזיאל", מקום באמת מדהים. אני מאוד שמח שאני בתוכנית. גם בכפר-פנימייה שלי נותנים כל כך הרבה הזדמנויות להתפתח בכל מיני תחומים, גם בלימודים. אני מרגיש שפה אני באמת מתפתח, בניגוד לרוסיה שהרגשתי שאני יכול לתת יותר אבל לא נותנים לי. פה אני באמת מרגיש עזרה מכולם, מהצוות שלנו בפנימייה, מהצוות של נעל"ה, מהמורים בבית הספר.

אני מאוד מודה לנעל"ה כי אני חושב שזו הדרך הכי טובה לעשות עלייה, להשתלב בחברה ולהפוך להיות חלק מהחברה הישראלית. בכפר שלנו יש כל מיני חוגים, אני לדוגמה מנגן בתזמורת, אנחנו משתתפים בכל מיני תחרויות, אפילו בינלאומיות. ניצחנו בשנה שעברה גם בתחרויות בינלאומיות. אני מרגיש שאני מתפתח בכל התחומים שאני רוצה, מקבל כל מה שאני צריך ואני איפה שהייתי רוצה להיות. הצוות עוזר, התוכנית עוזרת והמורים. הכי חשוב, וזה מה שאני רוצה להמליץ לכולם, זה לא להתבייש. 20 שעות אולפן בשבוע זה טוב לשנה הראשונה, אבל הכי חשוב זה לא להתבייש, לדבר, לדבר ולדבר, כמה שיותר, כך אפשר ללמוד שפה.

היו"ר יוסף טייב:

המלצה יפה.

אדוארד איתן וודלוסקי:

תודה רבה.

היו"ר יוסף טייב:

תודה, איתן, יישוב טוב ובהצלחה.

מאיה בכמן, עלתה מדרום אפריקה ב-2022, מכפר הנוער מוסינזון בהוד השרון, בכיתה י"ב, בבקשה.

מאיה בכמן:

נולדתי בדנמרק אבל עברתי לדרום אפריקה בגיל צעיר. ההורים שלי הם ציוניים ותמיד רצו להעלות.

היו"ר יוסף טייב:

איפה גרתם בדרום אפריקה?

מאיה בכמן:

בקיפטאון. ההורים שלי רצו לעלות לאורך כל החיים שלי, היו הרבה החלטות גדולות שהם הצטרכו לקבל כדי לעבור רשמית אבל אני הייתי מוכנה, אז עשיתי עלייה עם תוכנית נעל"ה ועכשיו אני בכפר הנוער מוסינזון בהוד השרון. היה קשה לעזוב את דרום אפריקה אבל הרגשתי שיותר בטוח כיהודייה בארץ ישראל. בהתחלה המשפחה שלי דאגה לי, שאני במדינה אחרת והייתי צריכה לתרגל שפה חדשה, תרבות חדשה. לגור בפנימייה פה זה מאוד כיף, יש לי צוות מדהים. אני גם יכולה ללמוד וגם ליהנות בפעילויות ועם חברים מכל העולם, שזה כיף מאוד וחשוב.

למדתי עברית באולפן. עשיתי בשנה ראשונה שלי 20 שעות בשבוע. כשאני חושבת על העבר לא הייתי משנה כלום. עכשיו המשפחה שלי עלתה לארץ, אחריי, ועכשיו אני יכולה להרגיש שיש לי גרם לי להרגיש גאה ולהיות חלק מהקהילה הישראלית. אני מאוד מצפה לשרת בצבא. אני רצה לעזור ולהחזיר למדינה שנתנה לי כל כך הרבה. הניסיון הזה לימד אותי שאתגרים עושים אותנו חזקים יותר. למדתי להסתגל לדברים שלא חשבתי שאוכל. החיים בישראל שינו את הדרך שבה אני רואה את העולם לטובה.

היו"ר יוסף טייב:

יפה מאוד. ישעיהו, בסוף הגעתם עד לקייפטאון, הבאתם את מאיה, ויש לי שם משפחה גדולה והם לא באים, אז קדימה לעבודה, משפחת קסטרו.

חנינה קאמף, עלה מאנגליה ב-2020, לומד בבית ספר "נצח ישראל" בניס, בית ספר ממ"ח, בבית שמש, בבקשה.

חנינה קאמף:

שלום, קוראים לי חנינה, עליתי ב-2020 מאנגליה וזה היה קשה לעבור. עברתי לבית שמש ונכנסתי לתלמוד תורה "נצח ישראל" בכיתה א' ועכשיו אני בכיתה ה'. אני מעדיף את ישראל בגדול מאנגליה כי ישראל זה פשוט מקום הרבה יותר טוב. באנגליה אימא שלי הייתה מפחדת. כשהייתי שואל אם אני יכול ללכת לפארק, היא הייתה אומרת לי: לא, יש ערבים, אז בישראל אני יכול ללכת לפארק.

יש לי הרבה הצלחות כאן שלא היו לי באנגליה. דבר ראשון זה העברית שלי. כשעברתי לא ידעתי מילה בעברית, ניסיתי ללמוד אבל לא הצלחתי, למדתי בבית ספר ומחוץ לבית הספר, זה היה ממש קשה אבל ממש רציתי לדעת עברית אז לא ויתרתי והיום אני מבין עברית, את השירים ומה שהרב אומר. עוד הצלחה זה החברים שלי. חשבתי שלא יהיו לי חברים כאן ושוזה יהיה מאוד קשה לרכוש חברים אבל זה דווקא היה קל. היה לי חבר שעלה מאנגליה ב-2020, לא הכרתי אותו באנגליה, הוא נכנס לכיתה שלי גם וזה עזר לי מאוד. יש לי עוד חבר שעלה לארץ וקצת חברים מהכיתה. בקיצור, אני לא מרגיש בודד כאן בישראל וישראל זה מקום הרבה יותר טוב.

היו"ר יוסף טייב:

יפה מאוד, חנינה, בהצלחה, יישוב טוב. צופית גולן, הנהגת ההורים הארצית, בבקשה.

צופית גולן:

קודם כל, תודה על הישיבה המאוד מאוד חשובה וחשוב מאוד לשים את זה פה על השולחן. אני רוצה להתייחס לכמה בעיות שהן רוחביות, לכל הגילים, וכמה בעיות ספציפיות לעל-יסודי. אני אתחיל בבעיות הרוחביות. כל הנושא של אספות הורים, בין אם הן פרטניות או קבוצתיות, כל ההודעות שיוצאות בתוך בתי הספר, ברגע שאין מי שיתווך ויתרגם את זה למשפחה עצמה היא יושבת שם ולא מבינה מה קורה, לא מבינה מה רוצים ממנה, ההורים לא מצליחים להשתלב בתוך הקהילה ואז גם הילדים לא מצליחים כי ההורים לא מבינים מה בית הספר רוצה.

כשהורה נקרא לשיחה, אם אין שם מישהו שיתרגם את השפה – וזה לא תמיד אנגלית אבל גם עם אנגלית זה קורה – אם אין לו איזשהו מתנדב שיבוא איתו, הוא לא מבין. אי אפשר לתלות את זה במתנדבים, זה לא עובד. אנחנו צריכים שיהיה פה מנגנון ברור מי מלווה הורה לכל ישיבה כזאת, לכל פגישה כזאת. יש מגשרת אחת, שתיים – אני מרחובות, יש לנו אחת – היא לא יכולה להספיק את כל בתי הספר.

יש לנו קושי שאין מורים. גם כשכבר יש שעות, אין מי שילמד. אי אפשר לתת לכל מורה לספרות, אזרחות או מתמטיקה להקנות שפה. זה צריך להיות מישהו שידע להקנות שפה. בעיה נוספת זה שאין מספיק שעות. יש כמות שעות מאוד מוגבלת, גם ביסודי וגם בעל-יסודי, זה לא מספיק בשביל לרכוש שפה. אחרי שנה ביסודי ושנתיים בעל-יסודי - - -

היו"ר יוסף טייב:

מי שמכיר את הטבלה, היא יחסית דלילה מאוד.

צופית גולן:

היא מאוד דלילה והיא לא מספיקה, היא מינואר עד ינואר אז אם פספסנו זה לא מתאים, ויש שם רצף של גילים ורצף של רמות, זה לא באמת נותן מענה. בלי שפה ילד לא יכול להשתלב. הוא פשוט לא יכול. אז הוא נמצא בתוך הכיתה ומפריע כי הוא לא מצליח להבין, או שהוא הולך לאיבוד ויחד איתו גם כל המשפחה שלו הולכת לאיבוד כי הוא אוטומטית מתויג.

בעיה נוספת זה כל הקטע של החיבור החברתי. זה נורא תלוי קהילה. אין איזושהי הנחיה ברורה למנהלי בתי הספר, לצוותים, בדיוק מה הם צריכים לעשות. אנחנו נתקלים בבעיה שמתחלקת לשניים: יש בתי ספר שיש בהם הרבה ילדי עולים ואז יש יותר שעות, יש יותר סיכוי, ובתי ספר שיש בהם מעט מאוד ילדי עולים, ברמה בודדת אפילו, בית הספר אפילו לא מודע לזכויות של אותם ילדים ואותם הורים. איפה אנחנו פוגשים את זה המון? בתיכונים. בתי הספר אומרים לנו: אנחנו אפילו לא יודעים שהילד זכאי לבחינה מותאמת. הם מפספסים מגמות, הם מפספסים שיעורים. בתי ספר אומרים: אבל אני לא יכול לתת לו את הבחינה המותאמת לאורך כל השנה אם הוא צריך הקראה לאנגלית וכו' כי אין להם את השעות, אין להם את כוח האדם, מה שאומר שהילדים האלה פורשים מהמגמות, הם פשוט לא שם. אנחנו מצפים מהם להשתלב, אנחנו רוצים שהם יהיו חלק, אנחנו לא מוצאים אותם שם.

דבר חשוב נוסף שפחות שמנו עליו דגש זה הילדים שלא נחשבים ילדי עולים אלא תושב חוזר, ילדים שירדו מהארץ בגיל כלום ורבע, חזרו אחר כך, אין להם מספיק בשביל להיחשב עולה חדש, הם תושב חוזר, הם לא זכאים לכלום, הם עדיין נמצאים בתוך המערכת וצריך לשים עליהם גם כן דגש ולתת להם את מה שצריך.

תלמידים שזכאים לשירותי חינוך מיוחדים – אם הם הגיעו עם אבחון מחו"ל יש הרבה פעמים דרישה שהם יקבלו תרגום עם נוטריון, זו עלות מטורפת על ההורים. הרבה מאוד פעמים הם מפספסים את הוועדות כי עד שהם הגיעו לארץ ועד שהתאקלמו הם פספסו את הוועדות של השנה. אתה יודע בדיוק כמוני מה המשמעות, הם צריכים לחכות שנה וחצי, ואף אחד לא מיידע אותם שאפשר להגיש ועדה חריגה. בכלל, כל הנושא של הזכויות של ההורים, בין אם הן כלכליות, בין אם הזכויות של הילדים, זה נמצא בפורטל, נכון, אבל הורה עולה לא שם. משהו צריך להנגיש את זה, זה צריך להגיע בפוש - - -

היו"ר יוסף טייב:

את מדברת על בעיה רוחבית או נקודתית בבית ספר מסוים?

צופית גולן:

רוחבית.

היו"ר יוסף טייב:

אז ניתן למשרד להתייחס.

צופית גולן:

אני יודעת שיש בפורטל, הפורטל זה נחמד, יש גם את חוזר המנכ"ל, אני יודעת לקרוא חוזר מנכ"ל, אני יודעת להתמצא בפורטל, הורה עולה שיש לו - - -

היו"ר יוסף טייב:

אני יודע שיש מדריכות עולים שמסתובבות בבתי הספר וזו עבודתן.

צופית גולן:

כן, אבל אני אתן לך דוגמה: ברחובות 45,000 תלמידים, יש לנו אחת, היא לא באמת יכולה לתת מענה, וכאשר בית ספר שהוא עתיר עולים כבר עשה אסיפת הורים, הוא עשה אותה ב-12:30 בצהריים. ב-12:30 בצהריים הורים מתפרנסים, הם לא יכולים לעלות לישיבה. גם היא אחת, היא לא יכולה להגיע לכל בתי הספר.

היו"ר יוסף טייב:

לצערי גם צמצמו את הפרויקטורים.

צופית גולן:

אז בכלל.

היו"ר יוסף טייב:

משפט אחרון.

צופית גולן:

אנחנו מדינה קולטת עלייה מהיום שהיא נוסדה, אנחנו בנויים על עולים, אנחנו קולטים עלייה, זה חלק מהלב שלנו, זו המהות שלנו, זה השורש של מדינת ישראל, להיות בית לכל יהודי בעולם, בשביל זה אנחנו חייבים להשתפר. זה לא שהמשרד לא עושה, הוא עושה והוא עושה הרבה, זה פשוט לא מספיק, זה לא מספיק פוגש את הילדים בשטח. צריך לדאוג ליותר שעות, למורים שמסוגלים באמת לתת מענה ואיכשהו כן ליידע גם את ההורים וגם את הצוותים מה צריך לעשות קצת יותר בדחיפה. אני חושב שהמשרד עושה אבל זה פשוט לא פוגש את השטח מספיק.

היו"ר יוסף טייב:

אסתר בלום מארגון קעליטה, בבקשה.

אסתר בלום:

כבוד יושב-הראש, שלום לכולם, תודה רבה על זכות הדיבור. אני באמת תומכת בכל מה שאמרת לגבי תלמידים עולים. המצב הוא מאוד קשה. ראינו פה אנשים מאוד מיוחדים שמשתלבים, יודעים ומצליחים באמת לדבר ולהביע את עצמם, זה לא המצב. צריך לזכור שהתלמיד העולה מגיע לכיתה כשהוא לא מבין מילה, הוא פשוט מגיע, זורקים אותו לכיתה כשאף אחד לא מבין אותו והוא לא מבין שום דבר. מוציאים אותו מדי פעם לכמה שעות כדי שילמדו אותו את השפה בה מעבירים את המקצועות. הקושי הוא באמת רב.

יש חשיבות לקיים עוד ישיבות בנושא הזה, גם בנושא השפ"ח, שיש מחסור בפסיכולוגים עולים, גם בנושא של החינוך המיוחד, בנושא של קשיי השפה והרחבת השעות, בנושא של החינוך העצמאי, שיש חוסר הידברות בין מערכות כנראה לבין התלמידים שזכאים לשעות מסוימות, עד שהמשפחות יודעות שהן זכאיות, מה שתואר כאן. אני לא אחזור על קשיי העולים, הנשירה הגלויה והסמויה. בקעליטה יש לנו תוכנית של מחוברים, ואני רוצה להודות ליושב-ראש הוועדה על העזרה שלו להמשיך את הפרויקט הזה לתלמידים העולים.

היו"ר יוסף טייב:

זה היה פרויקט בפני עצמו, לדאוג לכך שזה ימשיך.

אסתר בלום:

לגמרי. לגבי מורים עולים, אני רוצה באמת לציין לשבח את המשרד על הצוות שמעמיד המשרד לכל המורים העולים כדי שיצליחו להשתלב בתוך המערכת. אנחנו בקעליטה עובדים יד ביד עם אותו צוות ועם הדסה ביום-יום. אנחנו עוזרים לעולים החדשים בהכרה של התואר, היא עוזרת בהכרה של תעודת הוראה ויש צוות שלם נוסף. מה ששמעתם עכשיו זה הצלת נפשות, כל מה שתואר עכשיו ע"י המורים העולים, זה מאפשר קליטה נכונה. אנחנו רואים שבמקצועות אחרים אנשים פשוט נושרים ואומרים: אין לי עזרה, אין לי את האפשרות, אף אחד לא בא ועוזר לי לעשות את הדבר הזה אז אני לא אעשה את זה. כאן באמת זה קיים ואנחנו מברכים על כך ומעודדים להמשיך ולהרחיב את הדבר הזה.

אנחנו צריכים עזרה וקוראים מכאן למשרדי, לומי שכן יוכל לעזור, יש לנו הרבה מורים מצרפת שיש להם תעודת הוראה, תעודות שהן לא B.A, הן תעודות ממשלתיות, לפעמים גם תעודות הנדסאים, שכאן לא מוכרים להמשיך את הלימודים. אנחנו חייבים למצוא את הפתרון לעזור להם להשלים את

התואר הראשון כאן בארץ, זה מאוד מאוד חשוב, זה יאפשר להם להיקלט בתוך מערכת החינוך ואנחנו לא נפסיד עוד עשרות מורים עולים.

היו"ר יוסף טייב:

אנחנו נכנס דיון על הנושא הזה גם. אם אנחנו לא נמצא פתרון אני מודיע עכשיו פה רשמית, אני אקדם חקיקה על הסיפור הזה של הכרת תארים.

חבר הכנסת לשעבר דב ליפמן, מנכ"ל יד לעולים, בבקשה.

דב ליפמן:

דבר ראשון, היה חשוב לי להגיע לוועדה כדי לשבח את טירה. אני מגיע המון לוועדות ויש לי ביקורת על כל מיני משרדים בנושאים של עולים. כל פנייה שאנחנו מקבלים לגבי עולים, גם בקיץ כשיש מבול של עולים שמגיעים, אנחנו פונים לטירה, עובדים ביחד איתה ועם הצוות שלה ובאמת יודעים בסוף שכל העולים מסתדרים במקומות שהם צריכים בבתי הספר. חשוב לי להדגיש את זה ולהגיד תודה.

היו"ר יוסף טייב:

מצטרף לברכות.

דב ליפמן:

וגם כאשר יש פניות לגבי שעות בעברית, יכולים באופן פרטני להפנות אליה ואנחנו מסדרים את זה. אבל אני מצטרף לקריאה שכן צריכים שיפור במערכת. אני אשמח אם תהיה ועדה משותפת גם בנושא של שעות העולים בבתי ספר וגם בנושא התארים. אנחנו כל יום מקבלים פניות וצריך לשפר את שני הנושאים האלה. תודה רבה.

היו"ר יוסף טייב:

תודה רבה. קונסטנטין, בבקשה.

קונסטנטין שוויביש:

קודם כל, אני רוצה להודות. אני עליתי ארצה ב-16 באפריל 1991, בפברואר 1992 הקמנו איגוד מורים עולים אשר קיים עד היום. אני חייב להודות, שזה דבר נדיר בדרך כלל, שבמשרד החינוך חל שיפור ענק, באמת שיפור ענק, בקליטת מורים עולים. אני בוגר מחלקת מורים עולים של מיכאל כהן ואני זוכר את הקורסים למורים עולים אשר לא נתנו אפשרות להצטרף בגיל 40 פלוס, אבל היום השיטה שונה לחלוטין וזה הרבה יותר טוב. לגבי תלמידים עולים, הסיפור פחות משמח, בוודאי צריך יותר שעות, לא אחזור.

ישנו עניין של שוני בין תוכניות לימוד בין ארץ מוצא לבין ישראל, אז מורים עולים יכולים לעזור מכיוון שהם מכירים גם את התוכנית המקורית וגם את התוכנית בספר הישראלי ויכולים לגשר על הפערים. זה גם נותן תעסוקה נוספת למורים וגם עזרה לילדים. אני רוצה להגיד על תחום שעכשיו אנחנו עוסקים בו יותר, שזה הגיל הרך. על הגיל הרך לא מדברים כי זה נחשב - - -

היו"ר יוסף טייב:

נקודה חשובה.

קונסטנטין שוויביש:

החברים שמדברים פה עברית רהוטה, והרבה יותר טובה מהעברית שלי, אלה הטובים ביותר, אבל יש גם מקרים פחות טובים. אני, א', רוצה להצטרף לחוק שדיברת עליו, כבוד יושב-הראש, לגבי תארים. ישנן מכללות פדגוגיות לא אקדמיות בברית המועצות לשעבר שמכשירות לגננות. הם לומדים ארבע שנים אבל זה לא אקדמי. פה הבוגרות חייבות לעבור קורס מהתחלה, את כל ההשכלה למרות שיש להן - - -

היו"ר יוסף טייב:

בנושא ההכרה בתארים אקדמיים אנחנו נכנס ועדה נוספת.

קונסטנטין שוויביש:

בסדר. שנית, מה שפחות טוב ממה שהיה ב-30 השנים שאנחנו קיימים זה הפרויקטים המיוחדים. בשנים הקודמות היה טיונינג מסוים מכיוון שהיה אפשר גם בתמיכות עירוניות, גם תמיכות משרד החינוך, גם מציננים למיניהם לתת – למשל הרשת שלנו, שהיא רשת דו-לשונית, יכולה לקלוט ילדים עולים וזו קליטה הרבה יותר רכה מאשר במערכת החינוך. אני מדבר על מערכת חינוך סטנדרטית, אני מדבר על ילדים קטנים, בקדם-יסודי. וגם הגננות, לצערנו למשרד הקליטה אין תוכנית של תמיכה בתעסוקה בגיל הרך מכיוון שזה נחשב לתחום שקולט ללא הגבלה. זה לא נכון. לגבי טיונינג ופרויקטים מיוחדים, אני רוצה רק לסיים בזה שקיבלנו מעיריית חיפה אתמול בשורה, קיבלנו תמיכות בתחום קליטת תלמידים עולים בסך 7,000 שקל, כשיש לנו בחיפה 70 או 80 תלמידים עולים.

היו"ר יוסף טייב:

כן, אנחנו רואים לפי הנתונים שזה מספר התלמידים העולים הגבוה ביותר.

מועצת ארגוני העולים, אליהו שאול, בבקשה.

אליהו שאול:

שלום, הגיע אלי איזה מחקר שמתייחס להתמודדות של אימהות עולות מול מערכת החינוך. אנחנו יודעים שקיים הנושא של המגשרים, שיש גם קיצוצים בנושא הזה, בעיה גדולה, אבל רציתי לדעת מה ההתייחסות לגבי ילדים של עולים שנולדו בארץ. יש איזשהו מחקר בעניין הזה שאימהות והורים לא מצליחים להתמודד עם הנושא, התקשורת וכו', והם בעצם לא זכאים להיכלל במערכת של עזרה של תלמידי עולים. תודה.

היו"ר יוסף טייב:

תודה רבה. אליסה, לובי המיליון, בבקשה.

אליסה יפמוב:

אני מצטרפת לכל מה שנאמר פה, רק רציתי לעלות עוד איזשהו נתון: אנחנו עשינו מחקר בקרב עולים שעלו לפה לאחר תחילת המלחמה באוקראינה: 45% מהעולים שיש להם ילדים במערכת החינוך מדווחים שהילדים שלהם לא נקלטו חברתית במערכת החינוך, אז חשוב לשים על זה דגש. הסיבה העיקרית היא באמת שפה, הם אומרים שאי אפשר לשים ילדים בני 6 לצורך העניין עם ילדים שהם בגילים יותר גדולים וללמוד ביחד.

יש גם חשיבות לתוכניות כמו פר"ח. עולים שאומרים שהילדים שלהם כן בתוכנית פר"ח נקלטו בצורה מאוד טובה וזה מאוד תורם להם, אבל יש הורים שדווקא רוצים שהילדים שלהם יהיו בתוכניות האלה – הם כבר יודעים שיש אותן – אבל איכשהו הם לא מצליחים להגיע אליהן או לקבל אותן, אז כל העניין של מיצוי זכויות הוא מאוד מאוד חשוב, להבין איך הם יכולים להגיש בקשות, באמת מה מגיע להם. תודה רבה, הדיון מאוד מאוד חשוב.

היו"ר יוסף טייב:

חבר כנסת ולדימיר בליאק, בבקשה.

ולדימיר בליאק (יש עתיד):

תודה רבה. אדוני היושב-ראש, ראשית אני רוצה להודות גם לך וגם לחבר הכנסת פורר על הדיון החשוב הזה. בתור חבר כנסת שהוא גם עולה לשעבר, אני מקבל לא מעט פניות, גם אני וגם הצוות שלי מנסים לתת מענה אבל אני מודה שאני פחות מכיר את המצב ברמת המאקרו. דווקא כחבר ועדת הכספים ולקראת דיוני התקציב לשנה הבאה – אני מניח ששיפור המערכת מותנה בסופו של דבר גם במענה התקציבי – ככל שיש צורך וככל שיהיו דרישות אני כמובן אשמח להתגייס ולעזור. תודה רבה.

היו"ר יוסף טייב:

תודה רבה, ולדימיר, נקודה חשובה, אולי החשובה ביותר פה בדיון.

מתן גליקסמן:

אני רק מדגיש, העברית שאתם שומעים עכשיו מכל הילדים שדיברו – אני מכיר בערך 600 עולים – מיעוטם מדברים כך עברית.

היו"ר יוסף טייב:

ברור. לצערי, אבל זו המציאות.

ישעיהו, תוכנית נעל"ה, בבקשה.

ישעיהו יחיאל:

רק כדי להשלים את הפאזל, ראיתם פה תלמידי נעל"ה, ראיתם פה מורה ששלחה את הילדה שלה בנעל"ה, הייתה מדריכה בנעל"ה ועכשיו היא מורה בנעל"ה, והרגע ניגש אלי הברנש הזה, קוראים לו אייל, הוא עוזר פרלמנטרי של חבר הכנסת בליאק והוא בוגר נעל"ה.

היו"ר יוסף טייב:

אני אחדש לך משהו, יש לך גם חברת כנסת שהייתה בתוכנית נעל"ה.

ישעיהו יחיאל:

ודאי. אני קודם כל מצטרף באמת ליוזמה המבורכת של ישיבה משותפת לשתי הוועדות. אני מציע לכם להכניס את זה כמסורת בשבוע של יום העלייה, שתתקיים ישיבה משותפת של שתי הוועדות, ייקחו כל פעם נושא אחר שקשור לקליטת העלייה בחינוך.

היו"ר יוסף טייב:

בכל מה שקשור אלי – המלצתי.

ישעיהו יחיאל:

אני רוצה לומר שהחינוך של הילדים הוא מפתח לקליטה מוצלחת של משפחות עולים וקליטה מוצלחת זה המפתח לעלייה הבאה. זאת אומרת, אנחנו עושים פה תהליך שהוא לא רק טווח קצר, מסתכלים מה יש לנו תחת היד, אלא אנחנו יכולים להשפיע כאן לטווחים ארוכים. בתוכנית נעל"ה – לא אדבר עליה, אני חושב שדיברו מספיק, אני רק אציין נתון אחד – בשנת המלחמה הזאת, שנת הלימודים תשפ"ה, הגיעו לישראל 350 תלמידים חדשים מכל העולם והם לומדים בין צפת לאשקלון. אני חושב שאין עדות יותר טובה מזה לאמון של הורים בכל העולם בתוכנית נעל"ה.

בהקשר למשרד החינוך, לא בגלל שטירה יושבת לידי, אני בהחלט מצטרף לדברים שאמר הרב דב ליפמן, יש שיתוף פעולה מצוין. המפתח להוראת העברית נמצא אצלה והוראת העברית היא תנאי הכרחי להצלחה של תלמידים עולים במערכת החינוך.

אני אסיים בהצעה לכם, כשני יושבי-ראש, ולמנהלות הוועדות בהתאמה, בכנסת ה-17 הייתה ועדת משנה משותפת לשתי הוועדות שלכם שעניינה היה קליטת ילדים, נוער וצעירים עולים במערכת החינוך. בראש הוועדה היה אז חבר כנסת צעיר מאוד, זאב אלקין. לוועדה הזאת יש הישגים עצומים. וועדת המשנה הזאת שפעלה קדנציה אחת הגיעה להישגים עצומים בכל הנוגע לקליטת תלמידים במערכת החינוך, זכויותיהם במבחני הבגרות וכו'. אני חושב שאם בנוסף לישיבה השנתית המשותפת תקיימו ועדת משנה שעובדת לאורך כל השנה, היא יכולה לקדם מאוד את תחום קליטת התלמידים העולים והמורים העולים. תודה רבה.

היו"ר יוסף טייב:

תודה רבה, ישעיהו.

מנהלת אגף קליטת תלמידים עולים ותושבים חוזרים, טירה, אני מצטרף קודם כל לכל הברכות. אין ספק, כל פנייה כזו או אחרת מטופלת ברמה המקצועית ביותר ברמת המיקרו וברמת המאקרו אז באופן אישי אני מודה לך על זה.

שלומית אבינח:

גם מוועדת הקליטה.

היו"ר יוסף טייב:

הינה, גם ועדת הקליטה אומרת אותו דבר. בבקשה, טירה.

טירה גלינויר:

משתדלת ומודה על הזכות ועדיין ברור שיש דרך ארוכה. אני אתייחס למה שנאמר אבל קודם חשוב לי להגיד תודה לתלמידים שעלו והצטרפו אלינו. זה היה חשוב ומרגש כי לא כל יום יוצא לתלמיד להשתתף באירוע שכזה, על אחת כמה וכמה תלמידים עולים, אז באמת תודה.

אני אתחיל בהתייחסות לדברי צופית, ארגון ההורים. האגף כל שנה מוציא קול קורא לרשויות מקומיות בהיקף של 4 מיליון שקלים. ועדת העלייה גם דנה באירוע הזה. חשוב לי להגיד שמשרד החינוך לא עשה קיצוץ – כי קעליטה אמרו – משרד החינוך לא עשה קיצוץ בהיקף של הסכום בקול קורא. אתם מוזמנים ללחוץ על רשויות שיגישו, שיממשו. זה לא רק להגיש, החוכמה היא גם לממש כי אנחנו כבר כמה שנים בחוסר מיצוי של כמעט 60%.

צופית גולן:

אנחנו נעביר את זה, קיבלתי ממך ואני אעביר את זה ליו"רים אצלנו שיפעלו מולך.

טירה גלינויר:

מעולה. בהקשר של מחסור בשעות, קודם כל, מתקיימות שלוש פעמים בשנה ועדות חריגים לבתי ספר שיש קושי לתלמידים, או שבית הספר מבין שיש עיכוב אצל חלק מהתלמידים. שלוש פעמים בשנה מתקיימות ועדות חריגים על מנת לשפות את בית הספר ולסייע לו כן לקדם את הילדים.

היו"ר יוסף טייב:

איפה זה מפורסם?

טירה גלינויר:

כל בתי הספר מקבלים, כל המחוזות מקבלים. בתי הספר שיש בהם קושי יודעים את זה. גם זה בקשר השוטף.

היו"ר יוסף טייב:

ההורה מקבל איזושהי הדרכה?

טירה גלינויר:

בטח.

היו"ר יוסף טייב:

מי מדריך אותו?

טירה גלינויר :

יש לנו בכל מחוז רפרנטית שהיא בקשר עם כל בתי הספר קולטי העלייה. יש לאותה רפרנטית גם מדריכות מוסדיות שמגיעות לבתי הספר, עושות הדרכה.

היו"ר יוסף טייב :

זה בכלל בתי הספר? גם המוכש"ר, גם הממלכתי והממלכתי-דתי?

טירה גלינויר :

קודם כל, גם בממלכתי-דתי, ברור. בהיבט של המגזר החרדי יש כל מיני דברים שהם לא תחת סמכותי, אבל אני יכולה להגיד שיש לנו קושי - - -

היו"ר יוסף טייב :

אצל מי הסמכות שם בנושא שעות עולים?

טירה גלינויר :

שם יש לנו קושי. תראה, לתת משאבים זה לא רק העניין. מורים צריכים לצאת להכשרות מקצועיות. קליטת עלייה והוראה השפה העברית כשפה שנייה זו דיסציפלינה מקצועית. זה בדיוק כמו שלא היינו שולחים את הילד שלנו לרופא שלא למד רפואה. אני לא רוצה שמורה, סתם בשביל להשלים לו משרה, יקבל את השעות האלה. השעות זו לא החוכמה, החוכמה לתת לילד איש מקצוע מהמעלה הראשונה, שידע לעשות קליטת עלייה כמו שצריך וללמד את השפה העברית.

היו"ר יוסף טייב :

ויש מחסור במורים כאלה?

טירה גלינויר :

דיברנו קודם על חלק מהמגזרים. הקושי היותר גדול זה שבתי הספר ידחפו את האנשים שלהם להכשרות מקצועיות ולהכניס הדרכה לתוך חלק מבתי הספר. נטפל בזה ביחד אם צריך.

היו"ר יוסף טייב :

כנראה שצריך, כן. יטופל. איך ההורה יודע לפנות? בסוף ההורה לא מדבר את השפה.

טירה גלינויר :

נכון, ההורה לא מדבר את השפה. אנחנו כאגף, אגב, ביחד עם המחוזות הגאוגרפיים, עושים ערבי הורים, גם עם ארגוני העולים, ערבי עולים בזום בשפות, אם זה בענייני בגרויות, זכויות, כלים להתמודדות, כי הרבה פעמים אנחנו מוצאים גם פער בין הכלים שהיו שם להורות לבין מה שהורה עכשיו, בחברה הקולטת, צריך.

היו"ר יוסף טייב :

אבל דה-פקטו בסוף איך ההורה יודע לפנות?

צופית גולן :

אני הצעתי שנעשה זום משותף.

טירה גלינויר :

א', כשאנחנו עושים את זה בתי הספר מקבלים הודעה, המגשרים החינוכיים שלנו מקבלים הודעה והשותפים שלנו במשרד העלייה והקליטה, ביחד עם מחלקות הקליטה ומחלקות החינוך, מפיצים ככל הניתן.

צופית גולן :

זה לא מגיע להורה.

היו"ר יוסף טייב :

טירה, תראי, אין לי ספק שהמשרד עושה דברים וברוב המשרדים וברוב הוועדות שאני מנהל פה בסוף מתברר שנעשים דברים רק לא משווקים אותם נכון. בסוף יש למנהל בית הספר רשימה של כלל התלמידים שלו, משרד הקליטה יודע ומשרד החינוך יודע מאיזו מדינה הם הגיעו, יכול להיות שצריך להעביר את הדברים האלה בשפת האם שלהם בצורה מסודרת.

טירה גלינויר :

אני בסוף כמטה לא יכולה לתרגם כל מסמך שבית הספר מוציא. יש גם מחלקות קליטה ברשויות שאנחנו מאוד נעזרים בהן לצד המגשרים החינוכיים.

היו"ר יוסף טייב :

מחלקות הקליטה העירוניות יודעות לעשות את זה, שרי?

שרי פייר :

אנחנו עובדים בשיתוף פעולה מאוד מאוד צמוד, גם בתקופת החירום. אנחנו מגייסים גם את מחלקת הפרסום שלנו, אנשים שמתרגמים, אנחנו מפיצים את זה בשיתוף פעולה מלא, גם דרך הפרויקטורים שלנו. גם התלמידים וגם ההורים מאוד מודים על זה.

היו"ר יוסף טייב :

אני מאוד מבקש שיהיה איזשהו מספר, מייל, טלפון, שהורה יכול לפנות בשפה שלו.

טירה גלינויר :

הקמנו מוקד טלפוני, עונים.

שרי פייר :

גם אצלנו, בשפות.

היו"ר יוסף טייב :

גם בצרפתית?

טירה גלינויר :

עדיין אין לנו אבל אני התחייבתי, יש לנו עוד שבוע ועדת מעקב על זה, אנחנו נמצא פתרון.

שרי פייר :

אצלנו בינתיים עונים גם בצרפתית ואנחנו בהחלט מפנים חדשות לבקרים גם מקרי רוחב וגם מקרים פרטניים.

טירה גלינויר:

חשוב לי להתייחס לחינוך המיוחד. עשינו, יחד עם משרד העלייה והקליטה וארגוני העולים, מהלך שאם למשפחה יש ילד עם צרכים מיוחדים והם יודעים איפה הם יגורו, אנחנו עושים ועדות השמה, אפיון וזכאות עוד טרום עלייה. לא רק זה, וחלק מהשותפים פה יעידו על זה, גם אם הורים לא ידעו על זה והגיעו בספטמבר, באוקטובר או בנובמבר, כולם מתגייסים לטובת התלמיד העולה הבודד. אנחנו מנגישים ביחד עם הרשות - - -

היו"ר יוסף טייב:

מי אחראי על זה? השליח של הסוכנות?

צופית גולן:

מי אחראי ליידע את ההורה?

טירה גלינויר:

אני מקבלת את המידע של הילד ושל ההורה.

היו"ר יוסף טייב:

בסוף יש ילד שיש לו צרכים מיוחדים, אנחנו יודעים טרום עלייה שהוא הולך להגיע למערכת החינוך בישראל, יודעים פחות או יותר באיזה עיר, לשליח יש הנחיות מפורשות, ברורות, בסוכנות היהודית?

שרי פייר:

זה לא רק השליח, יש לנו גם מלווה עולים בחו"ל, גם הם מתווכים את העניין הזה.

היו"ר יוסף טייב:

זה המתווכים החדשים?

שרי פייר:

כן, החדשים.

היו"ר יוסף טייב:

אז האחריות תהיה עליהם?

צופית גולן:

ומי שכבר עלה ולא ידענו מראש, איך אנחנו מוודאים שהמחוזות מאשרים להם ועדת חריגים? הרי אתה צריך לפנות לרשות, לפתוח ועדה חריגה, אומרים לך לא.

היו"ר יוסף טייב:

זה אמור להיות תפקיד הפרויקטורים.

צופית גולן:

אבל זה לא קורה.

היו"ר יוסף טייב:

אז אנחנו נבדוק את זה לעומק. ועדת הקליטה, תבצעו מעקב.

טירה גלינויר :

אנחנו לא נתקלנו בסירוב, גם אם לקח עוד קצת זמן ידענו לפתור את זה.

צופית גולן :

זה נקטע הרבה פעמים עוד לפני שזה מגיע אליך. זה נקטע עוד ברשות, כשבאים לרשות ומבקשים ועדה חריגה, אומרים : אתם לא זכאים.

טירה גלינויר :

הצוות שלי, ביחד עם משרד העלייה והקליטה, גם עושה הדרכות לפרויקטורים ולמלווי העולים ואנחנו משפרים, משפרים, משפרים.

היו"ר יוסף טייב :

הכול חשוב, הכול נכון, כמי שהקים כמה תוכניות עולים, הדרכות הורים ועוד – שרי יודעת על מה אני מדבר – בסוף אתה צריך הנגשה. הדרכות הורים זה טוב, אתה צריך משהו שאם להורה יש בעיה הוא יכול להרים טלפון, יכול לשלוח מייל, יכול לפנות בלי סרבול. זה נדרש.

ד"ר שרי פייר, משרד הקליטה, בבקשה.

שרי פייר :

ראשית, מישהו כאן דיבר על-כך שעולים ילידי הארץ לא מקבלים מענה, בני עולים, אנחנו בהחלט נותנים מענה גם למי שאחד מהוריו עלה עד 10 שנים, ובמקרה של בני מנשה ויוצאי אתיופיה מישהו שאחד מהוריו עלה לפני 15 שנים. כפי שטירה אמרה, אנחנו פועלים פה בשיתוף פעולה מלא לטובת העולים.

מעבר לשעות העברית שניתנות לעולים בחינוך הפורמלי, יש לנו שתי תוכניות שבמסגרתן לומדים עולים, בני עולים ותושבים חוזרים, פלי"א לחינוך העל-יסודי ויע"ל לחינוך היסודי. בתוכנית יע"ל הילדים מקבלים 6 שעות שבועיות וארוחת צהריים, בתוכנית פלי"א הם מקבלים 8 שעות שבועיות וארוחת צהריים. דגש רב מושם על לימוד השפה העברית, כשאנחנו נעזרים גם בהדרכות ובשיתוף פעולה עם האנשים והנשים של טירה.

היו"ר יוסף טייב :

אם תוכלי להתייחס להערה של ארגון המנהלים על זה שתוכניות פלי"א ויע"ל כמעט ולא פועלות בתוך מסגרות המוכש"ר או הרשתות.

שרי פייר :

זה לא מדויק, להפך, יש ייצוג יתר. אתמול רק עשינו פתיחת שנה של כל המסגרות, החינוך הממלכתי כללי בא בטענות שאנחנו נותנים יותר מדי מבחינת האחוזה לתלמודי תורה, לבתי ספר ממלכתיים-דתיים, למסגרות עצמאיות. המשרד משקיע את מירב מרצו ותקציבו לטובת העניין הזה. היה פה חבר הכנסת שדיבר על ועדת הכספים, אז המשרד עושה גם מאמצים בכיוונים האלה. תמיד יש דרישה יותר, אבל אנחנו בהחלט לא מפלים. ילד עולה הוא ילד עולה הוא ילד עולה, ולא משנה איפה הוא לומד ומה מידת הדתיות שלו.

היו"ר יוסף טייב :

הוועדה תשמח לקבל את הפילוח איפה התוכניות עובדות.

שרי פייר :

בחפץ לב.

לילי רוסו:

ד"ר לילי רוסו, אגף הכשרה וכניסה להוראה. לא צריך לדבר על הליווי והקליטה של מורים עולים, חשוב רק לדעת שהליווי והקליטה הוא לא רק של המורה העולה אלא של כל המשפחה בעצם וזה בסוף משפיע גם על החברה כולה. אני לא רוצה להיכנס לזה רק להתייחס לסיפור של השלמת תארים לעולים מצרפת ותעודת הוראה. אנחנו נוכל לפתח תוכנית שהיא תוכנית להשלמת התואר אצלנו במכללות האקדמיות ותעודת הוראה. אנחנו נעסוק בזה, יש לנו ועדה ונפתח תוכנית כזו שתשלב גם השלמת תואר וגם תעודת הוראה.

שלומית אבינח:

לכל ארצות המוצא?

לילי רוסו:

כרגע לצרפת, היא ציינה את צרפת. אני צריכה לבדוק מה הסילבוסים ועם מה הם מגיעים.

היו"ר יוסף טייב:

חשוב לבדוק גם לארצות האחרות.

לילי רוסו:

חשוב לי לומר בהקשר הזה שמעבר לוועדת אישור התארים קיימת ועדה של אישור תעודות הוראה שכמעט עובדת בהתנדבות. אפרופו האתגרים שעלו פה, צריך למצב את הפעילות הזאת ולתקצב את תחום הדעת הזה של ליווי מורים עולים וקליטה מיטבית למערכת.

היו"ר יוסף טייב:

חברים, אני אגיד עוד לפני הסיכום שהוועדה תעקוב אחרי ההתפתחויות. אנחנו נקיים שולחן עגול מצומצם עם טירה, עם משרד הקליטה, ויכול להיות שצריך לצרף לזה את שי קלדרון לגבי מוסדות המוכשר והמגזר החרדי.

לסיכום, הוועדות מודות לכל המשתתפים בדיון. הוועדות שולחות תנחומים למשפחות החללים וכן איחולי החלמה מהירה לפצועים. הוועדות מתפללות ומקוות להחזרתם בשלום במהרה של כל החטופים והחיילים.

הוועדות מברכות את התלמידים והמורים העולים על תרומתם למדינה. העולים הם נדבך חשוב בבניית החברה הישראלית. הוועדות רואות חשיבות בשילוב התלמידים והצוות החינוכי העולה במערכת החינוך. הוועדות מוקירות את תרומתה של תוכנית נעליה בקידום ובשילוב תלמידים עולים. הוועדות ממליצות על קידום תוכניות פעילות חינוכית משותפות בין תלמידים עולים לבין תלמידים ישראלים צברים.

הוועדות ערות למצוקה של עולים חדשים, אם זה בשפה, בתרבות, בקושי להשתלב בלימודים ובחברה. הוועדות מבקשות לתת את הדעת גם על העולים היותר ותיקים שלא מקבלים מענה בשעות עולים בצורה כזו או אחרת. הוועדות מבקשות ממשרד החינוך להוציא הנחיות ברורות למנהלי בתי הספר, לצוות החינוכי, לגבי הזכויות של תלמידים עולים. הוועדות מבקשות לפרסם מוקד טלפוני, מייל, בשפות העולים, שייתנו מענה להורי התלמידים העולים. אני מבין שמשרד החינוך יביא את התוצאות בוועדת הקליטה בדיון בשבוע הבא.

הוועדות יקיימו דיון בנושא הכרת תארים אקדמיים ממדינות אחרות וכן בנושא הכשרת מורים עולים חדשים. הוועדות ישקלו להקים בהמשך ועדת משנה, ואם לא, אז בשמחה הוועדות יעבדו בשיתוף פעולה. אני רוצה לומר שזה לא דבר מובן מאליה ששני ראשי ועדות, אופוזיציה וקואליציה, משתפים פעולה. בסוף, סביב הנושא הזה של עלייה וקליטה, יש תמימות דעים ויש עבודה משותפת, ואני רוצה להודות ליו"ר הוועדה, חבר הכנסת עודד פורר, למנהלת הוועדה, שלומית, למנהלת הוועדה, אתי, לכל צוות הוועדה, לסגנית מנהלת הוועדה החדשה – ברוכה הבאה, מירב, בהצלחה בתפקיד – ועינב, שלא נמצאת כרגע.

הנושא הזה של תלמידים עולים הולך להיות במושב הזה אחד הדברים המובילים בוועדה. אני אומר את זה פה סביב השולחן. היה חשוב לי דווקא בשבוע העלייה לפתוח את הנושא הזה כישיבה משותפת. אני מראש אומר, אם ראש הוועדה ירצה להשתתף אני מבחינתי פתוח, אני חושב שזה מעצים את הכוח, שתי ועדות סטטוטוריות שבאות ופועלות בנושא אחד. אני הולך לקחת את הנושא הזה במשך כל המושב הקרוב. יש לי כמה נושאים וזה אחד מהם שאני הולך לטפל.

יש דברים שאפשר לטפל מאחורי הקלעים ואנחנו נטפל, לא לכל דבר צריך לכנס ועדה, אבל נושאים שנראה בהם אתגרים רבים ודברים שלא עובדים, נכנס את הוועדה ואני לוקח את ההצעה של חבר הכנסת ולדימיר בליאק, אנחנו נשתמש בו כחבר ועדת הכספים, נפעל שם ואיפה שצריך לפעול כדי לתת את המענה לכלל תלמידי העולים, החדשים, הוותיקים, תושבים חוזרים, הורים, תלמידים בחינוך המיוחד ועם צרכים מיוחדים, והיכן שנצטרך חקיקה ויהיו אתגרים שאנחנו לא מצליחים לחצות, נביא חקיקה. תודה לכולם, הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 14:30.